hejmar 34 bihar 2004

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan

Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna Parîsê

Bihar 2004

*Civîna 34an ya **Kurmancî** ji 16 ta 22ê gulana 2004an de li Parîsê li dar ket. Beşdarên civînê vê carê jî li ser termên komputerê, peyvên dunavî, stranên folklorî, devoka Berrîya Mêrdînê û îdyomên kurdî de xebitîn...*

Ev hevalên han di civînê de beşdar bûn: Mistefa Aydoğan (Mêrdîn), Lutfî Baksî (Xerzan), Michael Chyet (Waşington), Elîşêr (Wan), Rûken Keskîn (Stembol), Hemîd Kilicaslan (Mêrdîn), Emîn Narozî (Batman), Kendal Nezan (Diyarbekir), Selam Nûman (Qamişlo), Cemal Onursal (Cizîr), Zinar Soran (Dêrik), Newzad Şukrî (Dihok), Têmûrê Xelîl (Rewan), Evîn Yalçin (Diyarbekir) û Reşo Zîlan (Agirî).

*Encamên xebata vê civînê di vê hejmara **Kurmancî** de tên belav kirin.*

Peyvên dunavî

Amadekar : Reşo ZÎLAN

kurdî	tirkî	fransizî	ingilîzî
ka û kapek: alif, êm	1) hayvan yiyeceği; 2) mecazi anlamda geçimlik	fourrage pour le bétail; 2) (fig.) provision	1) forage for animals; 2) (fig.) provisions
kakil kuncî, (syn.) kakil û mewîj, tamtîk, tamatisk, kakil û hejîr	lezzetli kuru yemişler	amuse-gueule, savoureux, friandises	tasty titbits
kal û bav, (syn.) bav û kal, bav û bapîr	ata, ecdad	ancêtres, aïeuls	ancestors
kal û gewr: gewra xwînsar	alımsız, sevimsiz, soğuk	non attractive, froide	unattractive, cold
kal û kût	yaşlı sakat, malül	vieux et éclopés	old and shop-soiled
kal û xav	çiğ, kaba saba kişi	cru, qui manque de tact, rude	tactless
kal û kurmî	1) yenilmez karpuz, kavun; 2) işe yaramaz	1) impropre à la consommation (fruits verts ou pourris); 2 inutile	1) unfit for human consumption (unripe or rotten fruit); 2) useless
kar û bar; syn. karûber	görev, sorumluluk, iş	1) devoir, responsabilité ; 2) affaire, occupation	1) duty, responsibility; 2) business, occupation
kar û şuxul, kar û 'emel, kar û xebat, îş û kar	iş güç	travail, occupation	work, occupation
keç û kur, keç û law, qîz û kur, keç û xort	gençler	jeunes gens	young people, youth
dêris: metrûk; gundê dêris	metruk	abandonné	abandonned
kaf û kûn, kavil, wêran	harabe	ruiné, en ruine	ruined, in ruins
kef û kinc/ kef û kunc, kef û kivinc	öfke halinde ağızdan çıkan köpük, köpürme	écume se formant dans la bouche en cas de colère, de crise..	frothing at the mouth (with rage or in a fit)
kef û kunc bi ser devê wî ketin	öfkeden ağzı köpürmek	écumer	to froth or foam or skim the froth
kel û bîn	soluk soluğa, alelacele	à toute vitese, en toute hâte	with all speed, in great haste
bi kel û bîn hatin	soluk soluğa gelmek	rappliquer à toute vitesse	to get back as quickly as possible
kel û cehd, kelecad	aşırı gayret, yoğun çaba	effort intense	an intense effort
kel û cehd kirin	yoğun çaba, sarfetmek	déployer des efforts intenses	to deploy intense efforts
fodil, gelekî spehî	çok güzel	très beau	very handsome
kel û kût	kör topal	éclopés, handicapés	crippled, handicapped
kel û pel, pel û pot	eşya, pılıpırtı	fripes, effets	old clothes, bellonging
ken û girî	trajikomik	tragi-comique	tragi-comic
ker û kûçik	it, serseri takımı	racaille, fripons, bande de voyous	rabble, gang of rogues, louts
kerr û gêj	sersem	étourdi, abruti	dizzy, stupid
kerr û lal	1) sağır dilsiz; 2) suskun, sessiz sedasız	1) sourd-muet ; 2) silencieux, taciturne	1) deaf amd dumb; 2) silent, taciturn
kert û kort, kend û kûr, çal û kort	çukurlu (yol)	qui a des fondières, des aspérités, cahoteux, raboteux	rough, harsh
kes û kûs, kes û kar, xizm; (bê kes û kûs)	sahip, akraba; (sahipsiz)	parenté, parentèle; seul, (sans parentèle)	relatives; alone, (without relatives)
kade û bişî, kulinc, kulîçe, qiloç	pasta	patisserie	pastries
kes û nas	çevre, akraba ve tanıdık çevresi	entourage	circle, entourage, close relatives or associates
ket û ber: ketober, ketber	rastgele	au hasard	at random, haphazard
ketin û rabûn	düşüp kalkma	haut et bas	high and low
kevir û kuçik	taş, taş yağumuru	pluie de pierres, de coups	a shower of stones, of blows
kevir û kuçik lê barîn	ağır bir felakete uğramak	subir une grande calamité	to suffer a great calamity
kevir û kûçik barandin	ağır bir saldırıya uğramak	attaqué de tous côté	attacked on all sides
kevn û nû, kevnenû, bikarhatî	kullanılmış	utilisé, usagé	used, worn
kêm û zêde, kêm-zêde	aşağı yukarı, takriben, yaklaşık	plus ou moins, approximativement	more or less, approximately
kur û kêmasî, kil û kêmasî	eksiklik, kusur	défaut, imperfection	defect, imperfection
kin û kurt	1) ufak tefek, kısa; 2) kısaca	1) menu, petit ; 2) bref, en résumé	1) thin, small; 2) briefly, in brief
kirîn û frotin, nf	alışveriş	commerce, négoce	trade, business
kul û keser, kul û derd, kul û kovan	elem, ah ve keder	peine, tourments	sufferings, torments
kom û koflet	cümbür cemaat, topluca	ensemble, tous ensemble	together, all together
kurm û kêz	börtü böcek	vermine	vermin
kok û binyad, esl û fesl, esl û esas	köken	origine, racine	origin, roots
koşk û sera, qesr û qonax	köşkler saraylar, debdebe, ihtişam	palais, magnificence	palace, magnificence
kuçe û kolan	sokak sokak, ortalık	rue par rue	street by street
kuçe û kolan gerîn	ortalıkta gezinmek dolaşmak	errer, flâner	to stroll, to walk around
kurt û kurmancî	açıkça, seraheten	clairement, franchement, en bon kurde	clearly, frankly, in good Kurdish
kûr û dûr	uzun uzadıya	longuement, d'une façon approfondie	at length, in depth
kiras û fîstan	kadın giysileri	habillement féminin, vêtement de femme	women's clothing
kit û cot	çokça, alabildiğine	pour la plupart, en grand nombre	mostly, many of them
lava û rica	yalvarış yakarış	supplique, prière insistante	a petition, an insistant request
lehî û lêmist	azgın sel, taşkın su	innondation, forte crue	flood, very high water level
lez û bez	çarçabuk, alelacele, tez elden	à toute vitesse, en toute hâte	with all speed, in all haste

Devoka berrîya Mêrdînê - II

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
babolî: baholî, şemixî; penîrê babolî, zebeşê baholî, xwarina şemixî	kokuşmak üzere olan, yenilmeyen	impropre à la consommation, qui commence à pourir	unfit for human consumption, starting to rot
babûtan: babûtanî, zirnezîq, zirinzoq, hindirhop, çingletûz, daleqîn	tahtırevalli	jeu de bascule	teeter-trotter, see-saws
bacolî, bacilokî, bacolîk	aslı faslı belli olmayan, soyusopu belirsiz	de souche inconnue, qui n'appartient pas à une parentèle	of unknown origins, s.o. who has no relatives
badok, nf.	1) çevirme; 2) tilki avında kullnılan büyük tornavida gibi bir alet; 3) tornavida	1) tour, rotation; 2) un instrument en forme de tournevis utilisé dans la chasse au renard ; 3) tournevis	1) rotating, turning; 2) an instrument in the form of a screw-driver used for fox hunting; 3) a screwdriver
bavfile, bafile	Ermeni asıllı müsülman	musulman d'origine arménienne	a Moslem of Armenian origin
bafon, bafûn, fafon, fafûn	alümünyom	alumunium	aluminium
bajarê xwe kirin	yıllık ya da mevsimlik ihtiyaçlarını karşılamak için pazara gitmek, yıllık alışverişe gitmek	se rendre en ville pour effectuer ses achats annuels ou semestriels, faire son marché annuel	to go to town to do one's annual shopping
balifa mêr: pofa diya mar, qota diya mar	bir tür iri kertenkele	une sorte de gros lézard	a kind of big lizard
balo, bavo: 1) qe nebe, qet nebe, hîç nebe, bi hindikî, çi nebe; 2) ne xwe	hiç değilse, hiç olmazsa; 2) demek, yoksa	1) au moins ; 2) cela veut dire	1) at least; 2) that is to say
bane; ava bane	taşıma su, taşıma, taşıman	eau transportée, transportée	transported. waterborn
neban	uyumsuz, geçimsiz		
kesê neban	geçimsiz kişi	personne qui ne s'entend pas avec autrui	someone who doesn't get on with anyone else
banandin (bibanîne); şivan berxê li miyê dibanîne	uyum sağlatmak, alıştırmak, adapte etmek	adapter, habituer, accorder	to adapt, to get used to something
li hev banîn an baniyan	biribirine alışmak, adapte olmak	s'habituer l'un à l'autre	to get used to one another
bapeşk: pêşkên ku ber bayê dikevin	rüzgara karışan ilk yağışın damlaları	premières gouttes de pluie accompagnées de vent	the first drops of rain, accompanied by wind
barbir: sernerm	uysal	docile	docile
barbir bûyîn: hatiye rewşa ku xwe bide ber	uysallaşmak	devenir docile, accepter de porter une charge (pour une bête de somme)	to become docile, to accept to carry a load (for beasts of burden)
barewa; cil hê barewa ye	hafif nemli	légèrement humide, pas encore sec	slightly damp, not yet dry
barewa kirin	nemlendirmek	humidifie	dampened
barê xwe danîn, ji hev xelas bûn, raketin, razan	doğurmak, doğum yapmak	accoucher, délivrer (un bébé)	to go into labour, to deliver (a baby)
hêwî, hêmî	nemli, rütübetli	humide	damp
hêwî (hêmî) kirin	nemlendirmek	humidifier	to dampen
titûn hêwî kirin	tütünü nemlendirmek	humidifier le tabac	dampen the tobacco
barûtk: qutbarût, barîtka qut	bir cins bıldırcın	une variété de caille	a variety of quail
qitik	bıldırcın	caille	quail
kewçîr	kır keklik	perdrix grise	grey partridge
kewa gozel	kızıl keklik	perdrix rouge	red partridge
bastêq	pestil		
başewal, başewala: bê derpê (başewal gerîn)	donsuz, çıplak	nu, sans culotte	naked, without pants
bavik	boy	lignée	lineage
bawesîr	basur	hemorroïdes	haemoroids
bawî	romatizmalı	qui a des rhumatismes	s.o. who has rhumatism
bawişk, bawîşk, bawuşk	esneme	baillement	yawnings
bawişk hatin, bawişkîn (bibawişke)	esnemek	bailler	to yawn
bazargerm	pazarlığı kızıştıran	qui fait monter les enchères ou le marchangage	to bid up in an auction or negotiation
bazar germ kirin	pazarlığı kızıştırmak	faire monter les enchères	to bid up in an auction
bazarxweş	anlaşmacı, uzlaşmacı, pazarlıkta yumuşak davranan	conciliant, qui est d'un commerce agréable	conciliatory, s.o. with whom it is easy to do business
bazarhişk	pazarlığı sert olan, uzlaşmaya yatkın olmayan	inconciliant, qui est d'un commerce désagréable	unconciliatory, s.o. with whom it is difficult to do business
bazarqelp	pazarlıkta dürüst davranmayan	qui est malhonnête dans le commerce	who is dishonest in business
bazdan; reqs, dîlan	dans, oyun	danse	dance
bazên; pazên	pazen	flanelle de coton	flanellette
bêxwê: tamsar (mirovekî bêxwê)	tatsız	insipide	tasteless
neranê bastêq, bêçikê bastêq	üzüm şiresine batırılarak yapılan koç şeklindeki pestil	friandise en forme de bélier fabriquée à partir de raisiné	a sweet shaped like a ram made of grape juice and candied fruit
belalûk: palûk	siğil	verrue	wart
belek	beyaz lekeli bir renk karışımı	mélange du blanc et d'une autre couleur, bariolé, tacheté de blanc	a motley of white and another colour with white dots
reşbelek	beyaz lekeli siyah	noir tacheté de blanc	black with white dots
bozbelek	beyaz lekeli gri	gris tacheté de blanc	grey with white dots
sorbelek	beyaz lekeli kırmızı	rouge tacheté de blanc	red with white dots
belekî, nf.	toprağı yer yer örten kar perçaları	plaques de neige qui subsistent	a snow flake that remains unmelted
belekî	iki renkli bir kilim	sorte de kilim ou de feutre bicolore	a sort of felted carpet in two colours
belîk: xuyayî	seçkin, tanınan	distingué, remarqué	distinguished, notable
belîk bûyîn	seçkin olmak	se distinguer, être vu	to be distinguished, well known
belot bûyîn	domalmak	s'incliner jusqu'à ce que le trône forme un angle droit avec les membres inférieurs	to bow low
belotanî	domalma, domalış	inclinaison du buste	to unbend slightly
berqoqanî, berqoqî, sernişîv, serserkî	amuda kalkma, başaşağı durma	sur la tête	on the head
xwe borqoqanî kirin	amuda kalkmak	se tenir sur les mains, la tête en bas	to stand on one's hands, head downwards
belsek, çilpo, çirpo, miftexwer	otlakçı, parazit, beleşçi	pique-assiette, parasite	sponger, parasite
bêmirês ; bêmirêz, bêmerêz, şerpûl	1) sevimsiz, antipatik; 2) düzensiz, pasaklı	antipathique ; 2) désordonné, bordélique	1) unpleasant; 2) untidy, chaotic
çikûm: kirasê reş yê keşeyan	1) rahip kıyafeti; 2) kılık kıyafet, tip	1) soutane ; 2) tenue vestimentaire, type	1) cassock; 2) specific type of clothing
çaxûbeng: çaxûbenga wî ye	1) delikanlılık çağı; 2) altun çağı	1) pleine jeunesse ; 2) âge d'or, apogée du pouvoir	1) the height of youth; 2) heyday
benikê fistoqî	kapana kapanma	pris au piège	caught in a trap
benikê fistoqî lê çêbûn	kapana kapanmak	être pris au piège	to be caught in a trap
beran, nf: lema bijarte	seçkin, verimli	cépage productif	high yielding grape
beranek, beranî, girdik, meznîk, spîkuj, beranok	baş parmak	index	index
berberî hev kirin	denkleştirmek	équilibrer, balancer	to balance
berberojk, bertavk, berberoşk, berroj	güneşlenilen yer, ilk bahara doğru çıkılıp güneşlenilen yer	endroit ensoleillé où vers le début du printemps on prend le soleil	a sunny spot where people lie in the sun in spring
nizar, dibûr, zimag, kerresî	güneş görmeyen yamaç	versant ne recevant pas le soleil ubac	shady side of mountain

serçavîka êgir	ateşi tutuşturmada kulanılan kuru ot	brindilles ou herbes sèches utilisées pour allumer le feu	twigs or dried grass used for lighting fires
berçavîk, çavî: serçavîkgeh	ateşi tutuşturmak için kullanılan şeylerin konduğu ocak bölümü	partie de l'âtre ou de la cheminée où l'on dispose les brindilles destinées à allumer le feu	part of the hearth where the twigs for fire-lighting are stored
berdaw: hiriya ber dawê pez	koyunun kuyruk çevresindeki yünü, değersiz yün	laine couvrant la queue du mouton, laine de pauvre qualité	the wool that covers a sheep's tail, poor quality wool
berder kirin	sızdırmak, duyurmak	donner à connaître, laisser entendre	let something be known or understood
bi (li) ber guh xistin	çıtlamak, çıtlatmak	donner à entendre, mettre la puce à l'oreille	to let something be understood, to give s.o. a clue
berdîwarkî, berdolabî, berdolavî: peyvên pûç û vala	boş asılsız sözler	bavardage, propos sans fondement	gossip, unfounded remarks
berdolabî, nf.	kadınların çalışırken, özellikle dokuma dolabı çevirirken söyledikleri ezgiler	chants des femmes notamment devant le rouet	songs sung by women, especially when spinning
berpax kirin, pelîxandin	mahvetmek, fena halde ezmek	infliger une lourde défaite, écraser	to inflict a heavy or crushing defeat,
berêv, berêvk, beravk, sabûna heliyayî, sabûna bikarhatî	kullanılmış sabun	savon déjà utilisé	soap that has already been used

Peyvên stranên folklorî

Amadekar : M. Emîn NAROZÎ

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**ingilîzî**
îsal: ev sale, ev sal	bu sene, bu yıl	cette année	this year
mexsed, meqsed: mebest, niyaz	niyet	intention	intention
bişkuvîn (bibişkuve)	açılmak, açmak	s'ouvrir, s'épanouir	to blossom out
hasil bûn	1) gerçekleşmek; 2) baş göstermek, peyda olmak	1) s'accomplir, se réaliser ; 2) se produire, apparaître	1) to accomplish, to achieve; 2) to appear
hasilkirin	gerçekleşme	accomplissement, réalisation	accomplishment
hatin ber hasilkirinê	gerçekleşmek üzere olmak	être sur le point de se réaliser	to be about to achieve
fetlîn, fetilîn	dönmek	revenir, retourner, v.i.	to come back, to return (vrb. intr.)
fetilandin (bifetilîne)	döndürmek	tourner, retourner, v.t., faire un retour	to turn, to turn back (vrb. tr)
tembî, temî, tembih, teminî: qewitî	1) tembih; 2) sipariş	1) recommandation ; 2) commande	1) recommendation; 2) an order
çeng: mist	avuç	poignée	fist
tim: timî, tim û daîm, daîma	her zaman, daima	toujours	always
mîrpenc: mîrê pênc hezaran	beş bin kişilik askeri gücün kumandanı	commandant d'une force de 5000 soldats	regimental commander, commander
mîrxan: mîrê mîran	beylerbeyi, emirler emiri, emir al-umera	l'émir supérieur, seigneur des seigneurs	a senior emir, lord of lords
eşqiya	eşkiya, kanun kaçağı	bandit, hors la loi	bandit, outlaw
şad û şûd: şahid û şihûd	tanıklar, şahitler	témoins	witnesses
hêç	1) çiftleşme zamanında azgınlaşan (deve, camuş); 2) azgın	1) (chameau, buffle) en rut ; 2) furieux en furie, qui voit rouge, hors de contrôle	1) rutting camel or buffalo; 2) furious, enraged, seeing red, out of control
gamêşê hêç, hêç bûn	azmak	être furieux, péter les plombs	to be furious, to blow one's top
hêç kirin	azdırmak	rendre furieux, mettre hors de soi	infuriate, drive s.o. crazy
tevgerîn (tevbigere!)	hareket etmek, kımıldamak, tepremek	bouger, se mouvoir	to move,
hêsîr, êsîr, êxsîr, yexsîr: dîl	1) esir; 2) yoksul, perişan	1) prisonnier, captif ; 2) pauvre, malheureux	1) prisoner, captive; 2) poor, unfortunate
çaryar: çar yarên Pêxember, çar xelîfe	dört halife	les quatre premiers califes de l'islam	Islam's first four Califs
sond, sûnd	yemin, ant	sermon	oath
sond xwarin	yemin etmek, ant içmek	jurer, prêter serment, s'engager	to swear an oath, to vow
dîn, dêhn	deli	fou, folle	crazy
çê: qenc, baş	iyi, değerli, seçkin	bon, bien	good, well
mêrê çê	iyi, seçkin ve yiğit erkek	homme brave et chevaleresque, honnête homme	a brave and chivalrous man, an honest man
çêyîtî: qencî, çêyî	iyilik	bonté	goodness
lavekarî	yakarış	supplication	entreaty
pakêta fişekan:: xeşaba fişekan	bıs fişeklik deste	chargeur de cinq cartouches de fusils	a five cartridge magazine
xas	hakiki, standart	véritable, de qualité, de bonne facture	genuine, good quality, well made
qelp	sahte	faux, contrefait, truqué	false, forged
qelp derketin	sahte çıkmak	s'avérer faux	found to be false
qelpî	sahtelik	le fait d'être faux, contrefaçon	the fact of being false
nav di xwe dan	övünmek, kendi kendisini cesaretlendirmek	se vanter, s'exhorter, s'exciter, se donner du courage	to boast, to stir oneself up, to screw up one's courage
halhel kirin	saldırıya geçmek	sonner le halali	sound the death (at the end of a hunt)
hêl, nt	kale (oyunlarda)	but	goal, aim
xîret	gayret	effort en vue de s'opposer à toute agression contre des valeurs sacrées (de solidarité familiale, d'honneur)	an effort to oppose any attack on sacred values (family solidarity, honour)
xîret kirin, xîret nîşandan	gayret etmek, gayret göstermek	faire preuve d'effort et de courage	
nefî'am, nf	toplu sürgün	déportation de masse	mass deportation
nefî'am lê rakirin	topluca sürgün etmek	déporter	to deport, to move
sîtavî: talde, sitare	sütre, barınak	abri	shelter
sîwan, nf	güneşlik şemsiye	1) parasol, ombrelle ; 2) halo, aura, (halo de la lune)	1) an umbrella, 2) a halo, aura (eg. of the moon)
sîtav, nf	suda oluşan görünüm, suda yansıma	reflet dans l'eau	reflection in water
teketek: tekatek, tek û tûk	tek tük	quelques uns, certains	some
dû ji kozika te hilnayê	barınağından duman çıkmıyor, ateş etmiyorsun	(litt.) ton abri reste sans fumée, il n'y a pas de tir, pas de combat ou de mouvement dans ton abri	(litt.) may your home remain without smoke, there is no firing, no fighting in your home
çiriyan: çirîn	yırtılmak	se déchirer, se rompre	tear apart, break off
şewqe	şapka	chapeau	hat
hêla bûn	devrilmek	rouler, rouler par terre	to roll, to roll on the ground
nav pê ketin	adı çıkmak, ünlenmek	devenir célèbre, avoir une réputation	to become famous, to have a reputation
nav pê xistin	adını çıkararak mimlendirmek	rendre célèbre, faire la réputation	make famous, build up a reputation
gurê sebatê	azgın kurt, aç kurt	loup affamé, loup féroce	a starving wolf, a ferocious wolf
birreka çiyê	dağ ile ovanın buluştuğu yer	géog. endroit où se rejoignent la plaine et la montagne	geo: the foot hills, boundary between plains and mountains
himbêz, hembêz, hemêz	bağır, sine, kucak	sein, giron	bosom, lap
kirin himbêza xwe	bağırına basmak, kucaklamak	serrer contre son sein, étreindre	embrace, hug
cindî	yiğit, asker	brave, soldat	a brave man, a soldier

Îdyomên kurdî

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN
Mistefa AYDOĞAN

kurdî	tirkî	fransizî	ingilîzî
paşopê li kerê kirin, berevajî li kerê siwar kirin, paşopêş lê kirin, lê kirin xewn (a qazî), şaş û maş kirin	1) eşeğe ters bindirmek; 2) rezil etmek	1) déboussoler, désorienter ; 2) stigmatiser, mettre au pilon	1) disorient; 2) to pillory so
paşpûk bûyîn		être à la dérive	to drift, to be adrift
paşsitûyê xwe xurandin, patîka xwe xurandin, çema stuyê xwe xurandin	ensesini kaşımak	rentrer bredouille	return empty handed
palê pûş bûyîn / bûn palê pûş	boşuna kürek sallamak, verimsiz iş yapmak		
parsûqalindî, parsûstûrî	1) inat; 2) mağruriyet, kibir	entêtement, arrogance	stubornness, arrogance
parsûqalindî kirin	1) kibırlenmek, kabullenmemek	daigner, consentir	to deign, to grant
patilestûrî bûyîn	ensesi kalın olmak	être inflexible, ne pas courber l'échine	to be inflexible, to refuse to submit
pê li cihê şil nekirin	yaş tahtaya basmamak	agir avec prudence	to act prudently
pê li kerpîçan kirin	pot kırmak, uygunsuz iş yapmak, naneyi yermek	faire une gaffe, gaffer	to make a blunder, to blunder
pê li hêkan kirin	aşırı ihtiyatlı davranmak	marcher sur les œufs	walk very carefully
panga wî rast nebûn	iki yakası bir araya gelmenmek, işi tüm çabasına rağmen düze çıkaramamak	ne pas parvenir à joindre les deux bouts, tirer le diable par la queue	to be unable to make two ends meet
perçên wan li hevdû nehatin: hesinê wan li hev nekirin	uyum sağlıyamamak, anlaşamamak	être d'humeur incompatible, ne pas arriver à s'entendre	to be imcompatible, to be unable to get on together
perda rû qetandin; ava rû qetandin, heya birin	utandırmak, mahcup etmek	faire honte, confondre	to shame
perîk ketin avê	yelkenleri suya indirmek	rabattre ses prétentions, devenir plus humble	to lower one's sights, to become more modest
perîk şîn bûyîn	palazlanmak	s'engraisser, prospérer	to prosper
pertav sist bûyîn	eli ayağı boşalmak, tutmamak	avoir les jambes qui flagellent, perdre ses moyens	to have trembling legs,
pêtî di ezmanan re derketin	ayyuka çıkmak	devenir très notoire	to become notorious
peyv daqurtandin, gotin daqurtandin	lafı kendine yedirmek	ne pas réagir à des propos offensants	to ignore offensive
peyv xwarin, soz xwarin	sözünde durmamak	ne pas tenir parole	not to keep oneÈs word
peyv peyvê vedike, gotin gotinê vedike, sohbet sohbetê dikêşe	laf lafı açar	un sujet évoque un autre	one topic leads to another
peyva wî pere kirin; gotina wî pere kirin	sözü para etmek	avoir de l'autorité, avoir une parole qui compte	to have auothority, to be s.o. whose word counts
pif kirin ewran, pif kirin bin ewran	kendini dev aynasında görmek	être très présomptueux, avoir la grosse tête	to be presumptuous, to be big headed
pişt li tahtê bûyîn	sırtı pek olmak	avoir des arrières solides	to have solid backing
pişta xwe dan yekî: ji yekî xeyidîn	sırtını dönmek, sırt çevirmek, yüz sevirmek	tourner le dos à qqn, ignorer qqn	to turn one's back on s.o.
pişt li têra (şêla) kayê bûyîn	güçsüz olmak, sırtı pek olmamak	avoir des arrières sûre	to be sure of ones backing, of a way out
pişta xwe bi hev girê dan	birbirine güvenmek	se faire confiance, se fier l'un à l'autre	to trust one another
pişta hev girtin	birbirine destek olmak, biribirine sahip çıkmak ya da sırt çıkmak	s'accorder un soutien mutuel, se soutenir réciproquement	to support one another
pişta xwe ji yekî re vekirin, sînga xwe ji yekî re vekirin	birine artık hüsunet duymamak	être désarmé devant qqn, renouer animosité	to be disarmed before s.o., to renew hostilities
pişt sist bûn	çişini tutamamak, altını ıslatmak	être incontinent	to be incontinent, unrestrained, debauched
pişt sar bûn	desteği olmamak, arkası olmamak	être sans soutien, être seul	to be without support, to be alone
pişt lê şkandin / şkênandin	1) belini kırmak; 2) üstesinden gelmek	1) briser les reins de... ; 2) faire le gros d'un travail	1) to break s.o. 2) to do a back-breaking job
pişt hatin / vala bûn	beli gelmek, boşalmak	éjaculer	to ejaculate
pişt qels bûn	1) günsüz olmak; 2) iktidarsız olmak	1) être faible; 2) être impuissant, impotent	1)to be weak, 2) to be powerless, impotent
pişt pê ve nemayîn	takatten düşmek, takatsiz kalmak, hali kalmamak	être épuisé, être à bout de force	to be exhausted, on one's last legs
pişta xwe rast kirin	belini doğrultmak, durumunu düzeltmek	redresser sa situation, reprendre le dessus	to regain control of one's situation, to come out on top
pişta yekî li erdê xistin; zora yekî birin	sırtını yere getirmek	mettre qqn à terre, vaincre	beat s.o. down, to win
piştrast bûn	emin olmak	être sûr, faire confiance	to be reliable, to give confidence
pişta wî li erdê ranabe	daima yenik düşen, sürekli kaybeden	être toujours perdan, être toujours à terre	to be a loser,
pişta wê ji erdê ranabe		être dévergondée, être une traînée, être une marie-couche-toi là	to be shameless, a tart
pişta xwe dan kulînê: xwe xistin stûyê yekî	bir kızın bir eve kendisini gelin olarak ferzetmesi, gidip o evde oturması	se dit d'une fille qui s'installe chez qqn pour le forcer à l'épouser	description applied to a girl who goes to live with s.o. to force him to marry her
jê piştkul bûn	birine güvenemek, birinden emin olmamak	ne pas être sûr de qqn, ne pas se fier à qqn.	not to trust s.o., not to rely on s.o.
pirêze nepaqij: ava wî şolî bûn	sicili temiz olmamak	avoir un passé douteux, avoir des antécédents douteux	have a shady past,
pîvaz li ser dilê yekî hûr kirin	yaraya tuz biber ekmek	remuer le couteau dans une plaie, raviver une blessure	to turn the knife in the wound, to reopen old wounds
pîvazên mişarekê bûyîn / dizê neqebekê bûn, berxê kozekê bûn	aynı türden olmak	être de la même engeance	to be the same sort of scum,
pizika (pizirka) ser zimanê xelkê bûn, benîştê (qamikê) devê xelkê bûn	elalemin diline düşmek, elalemin dilinde sakız olmak	devenir l'objet de médisances	to become the talk of the town
poz pê nekirin: pê ne qeyîl bûn	bir kız ya da erkeği beğenmemek, sevmemek	ne pas consentir à une femme ou à un homme	not to deign to a woman or a man
pûş di eyarê yekî de kirin	kepaze etmek	humilier qqn, mettre au pilori	to humiliate or pillory s.o.
pûş kufandin	boşuboşuna çaba serfetmek, heybeye kürek sallamak	faire la mouche du coche, s'agiter pour rien	make a lot of fuss about nothing

Ferhenga Avestayî-Kurdî

Beş 1

Behroz ŞUCAÎ

Avestayî zimanekî hindûewropî girêdayî grûpa îranî ye. Avestayî zimanê Avestayê, ango berhevoka dînî ya Zeretuştra, ku ji danerê vî dînî bû. Wekî zimanê herî kevn ê îranî, avestayî gelek taybetmendiyên hevpar bi zimanên klasîk wekî sanskrît, yûnanî û latînî re dinimîne; taybetmendiyên ku paşê bûn bingehê lêkolînên komparatîv ên zimanên hindûewropî. Li ser dîroka avestayî zaniyariyên ku berdest in sînorkirî ne. Lê di bermayîyên eserên avestayî de mirov dikare du zaraveyên avestayî bibîne. Ev du zarave wekî Gatha, yan avestayîya kevnar û zaraveyê klasîk, yan avestayîya ciwan têne naskirin. Piraniya eserên avestayî bi zaraveyê ciwan hatiye nivîsandin. Zaraveyê Gathayê zimanê Zerethuştra û bawermendên wî bû.

Avestayî bi tradîsyona vegotinê dev bi dev ji aliyê muxan û bawermendê zerethuştî ve hatiye parastin heta ku derûdora 1000 p.z. bi ortografiya aramî hate nivîsandin. Dîroka zaraveyê kevn vedigere 1000 b.z û yê ciwan vedigere 500 berî zayînê. Di çarçoveya grûpa îranî de avestayî di asta kevnar de ye. Herçend ku avestayî gelek xusûsiyetên fonolojîk ên şaxê rojhilatî yê zimanên îranî nîşan dide, dîsa jî pozîsyoneke nîvek li gor dabeşbûna zimanên îranî bi ser grûpa rojava û rojhilat de digire. Lê belê mirov dikare gelek refleksên kurdî di avestayî de bibîne û herçend ku pêşdeçûna fonolojîk û semantîk wan ji hev dûr bixe jî ev nêzîkatî dikare bi hêsanî bihête raber kirin. Peyvên avestayî hemû di ferhenga jêrîn de nehatine nivîsandin, tenê ew gotinên kurdî ku mirovî dikarîbû bi ewleyî di avestayî de bibîne hatine nivîsandin. Herçend di kurdî de gelek guhertinên fonolojîk, semantîk û morfolojîk pêk hatine, lê girêdana wê û avestayî di hemû waran de kêm û zêde dikare bihête peyitandin.

Avesta	kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
a-cyatey	ne-jiyan	yaşamsız	non vie	not-life
afent	avîn	bol, sulak	abondant, riche en eau	aboundant in water, rich in waters
afrîtey-	aferîn, afirî	yaşasın	bénédiction, bravo	blessing
afrîvene	aferîn	yaşasın	bravo	cheers, bravo
aîrya	arya	arya	arien	Aryan
anguşte	(hin) gust(îl)	parmak	doigt	finger
ap	av	su	eau	water
armaê	aram	sakin, sakince	calme, calmement	quietly
axştey	aştî	baris	paix	peace
az-	az	arzu etmek, dilemek	désirer, aspirer à	to wish, to desire, long for
azate	aza, azat(d)	asil	noble	of noble lineage, noble (born)
bərəzent	berzend, bilind	yüksek	haut	high ; lofty
bazev	baz, bask	kol	bras	arm, foreleg (of an animal)
beγe	beg	malık, tanrı	seigneur, dieu	lord, god
bege, cp. bexte	bac	pay, bölüm	portion, part	portion, share
bend-/best-	bend, best-	bağlamak	lier, attacher	to bind, fetter, to bind
beoδey-	bon, bêhn,	parfüm	parfum, encense	perfume, sweet scent, incense
beod-	bon, bihn, bêhn, bihîstin	koku, parfüm	odeur, parfum	to perceive, notice, to smell of
ber-	bi-, ber-, bar...	götürmek, taşımak	porter, emporter	to bear, to carry, to bring forth, to take away
berəz, bərəz-	berz, bilind	yüksek, kalkmak	haut, se lever	to rise, go up, high, exalted, loud
berəzeh	berzahî	yüce dağ	hauteur, montagne	height, mount
berəzen	berzî, bilindahî	yükseklik	hauteur, élévation	height
berəziş	balinc, baliş, balîf, balgî	minder	coussin	stuffed seat, cushion
bev, pres. bu-, bv-; beve-, pass. bûte	bi-, bû-, bûyîn	olmak	être	to be
bexş-	bexş(în), beş	bölmek, dağıtmak	répartir, distribuer	to apportion, distribute, divide, give to
bexte	bext	pay, kısmet	part, lot, chance	to share, allot, what is alloted (luck, fortune)
bexter	bext (dêr)	dağıtıcı	distributeur	distributor, bestower
brater-, braϑer-	bra, brader	erkek kardeş	frère	brother
bray-, brîn-	birrîn, brîn	kesmek	couper	to cut off, to hurt
brvet-	brû, brî, birh	kas	sourcil	brow, eyebrow
bûmî	bûm(elerze)	yer, yeryüzü	terre	earth
bûne	bin, binî	alt, dip	fond, fondement	ground, bottom, deep place
buneve	ji bin ve	alttan, dipten	du fond	from the underside
-ça	jî, -îş, iş, -ş	-dende, de	et aussi, plus encore	and, also, as well as, moreover
çeϑru.kerene-	çarkenar	dörtköşe	rectangulaire	with four corners, edgers
çeϑwer-, çetur	çiyar, çar	dört	quatre	four
çeîtî	çe(nd)	kaç	combien	how many
ceney	jin	kadın, karı	femme, épouse	woman, wife
çeşmen	çehv, çav	göz	œil	eye
çerəmen-	çerm(în)	cild, deri	peau, cuir	skin, leather
çere-	çêrîn	taahüt etmek	s'engager	to be engaged in
çexre-	çerx	çark	roue	wheel
çiϑa-	ceza, siza, seza	ceza	punition, pénalité	atonement, punishment, penalty
çiϑre	çihre, çehre	görünüm, yüz	figure, vision	visible, clear, face, vision
cîre	jîr, zîrek	zeki, çevik	habile, intelligent	swift, quick, intelligent, artful
cîtey	jîn, jîwa-	hayat, yaşan	vie	life
cîvye	jîy-, zindî	canlı	vivant	living, alive
cvan	jîyan	canlı	vivant	living, alive
çvet, çvent	çend	nasıl, ne kadar	comment, combien	how, how far, how long
dərəz	dîl	prango	fers	fetters
dəuş.meneh	dujmin	düşman	ennemi	hostile, enemy
dəuş.menehye	dujminahî	düşmanlık	hostilité	hostility
da-	d-, da- (dayîn)	vermek	donner	to give, grant, etc.
da-	datîn-, danî-	koymak, yerleştirmek	placer, poser	to place, to create

dar-	-dar	tutmak	tenir	to hold
data	dan, didan, dran	diş	dent	tooth
date	dad (now justice)	hak, yasa	droit, loi	right, law
dauru	dar	agaç	arbre	wood
day	dayik, dê (now mother)	beslemek	nourrir	to nurse, to minister
day, *perf. ptcpl. pass dîte*	(past stem of) dît-	bakmak	regarder	to see, to look at
deϑveh	dat-, (danîn)	kuruçu, yaratıcı	fondateur, créateur	creative, creator
deêna	dîn	din	religion	insight, religion
deêve-	dêw	cin, şeytan	démon, mauvais esprit	name of false gods, demons, devils and evil spirits
deg	dax	yakmak, dağlamak	brûler, marquer	to burn, to scorch
dehyev	dê (now village), dih	köy	village	land, province
derəge	drêj, derg	uzun	long	long
dese	deh, des	on	dix	ten
draceh	drêj	uzun	long	long
draceh	drêjî	uzunluk	longueur	length
draoge	drew, dro, derew	yalan	mensonge	lie
drefşe	drefş, drêş, drûşm, terîş	bayark	drapeau	flag
drûg	drew, dro	aldamatmak, aylan söylemek	mentir, tromper	lie, deceive
dugəder-, deγδer	dot	kız	fille	daughter
duϑ.enghev	dojeh	cehennem	enfer	hell
duϑite	dijwar	güçlük, tehlike	difficulter, danger	difficulty, danger, calamity
dunman	dûman	sis, bulut	brouillard, nuage	mist, cloud
duşmeînyev, dujmeneh	dujmin	düşman	ennemi	enemy, foe
dûre	dûr	uzak	loin	far, afar, distant
dve	du, dudo	iki	deux	two
dvedese	donzde	on iki	douze	twelfth
dver	derî, ber	kapı	porte	door, gate
eδeîrî	jêr	alt, altında	sous, en-dessous	under, below
eδeîrî z me	jêr zevî (zemî)	yeraltı	souterrain	underground
eêsme	êzing	odun	bûche, bois à brûler	firewood, fuel
eêtevent	hinde, ev hinde	o kadar	tant	so much, so many
eêvendese	yanzdeh, yewdes	on bir	onze	eleven
eêzeh	az	dilek, arzy	désir, souhait	desire, wish
ehme	me, em, ême	bize, bizim	à nous, le nôtre	us
eîbîz	bîz, bijîn, bij-	arzu, dilek	souhait, désir	wish, desire
eîpî.ceîtî	jen(-în), jen(din)	vurmak	frapper	to smite
ejey	ejdiha, ejdeha	ejderha	dragon, monstre	dragon, monster
enterə	hundir	içinde, dahil	inclus, sous	within, in, under
entere	hundirî	iç	interne, intérieur	inner, interior
eşte	heşt	sekiz	huit	eight
epaxtere	baxter (bakur)	kuzey	nord	northern
epê	pey	sonra	après	after
epere	para	arka, inkinci	derrière, second	posterior, the second
eperem	para, parave	arka dan, ardisira	derrière, après	behind
epeye	pey	sonra, sonradan	après, plus tard	afterwards ; hereafter
erəcey	erc	değer	digne, qui vaut	worthy
esen	seng(în)	taş	pierre	stone
espe	hesp, esp	at	cheval	horse
est-eve	hestî-	kemikli	qui a un os	having, wearing a bone
eve	ev, eva, eve	şu, o	ceci, lui	that, yonder, he
eveδe	evder, vêdê	ora, orada	là, la-bas	there, thither
eveh	av	su	eau	water
event (evevent)	ev hinde	bu kadar	tant	so much, so many
ewre	ewr	bulut, yağmur	nuage, pluie	cloud, rain, shower of rain
ez (eze)	ajotin	sürmek	conduire	to drive
ezəm	ez	ben	je, me, moi	I, me
geoş	guh (ear), gêçk, guçk	duymak, işitmek	écouter	to hear
gerev	gewre, gir, girs, giran	ağır	lourd	heavy
hunere	huner	sanat	art	skill
îme	eme	o, burası	ici, lui, elle	here, he, she, the
îrîte	rît(in)	bok etmek	déféquer	to shit

Termên komputerê

Newzad Hirorî

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
dengî	ses, işitsel	audio	audio
paşbirk	geri tuşu, geriye döğru sil tuşu	touche de retour	backspace
çapera rengîn	renkli yazıcı	imprimante couleur	colour printer
DVD	DVD	DVD	DVD
çapera hibrî	mürekkep püskürtmeli yazıcı	imprimante à jet d'encre	inkjet printer
çapera lazerê	lazer yazıcı	imprimante laser	laser printer
modem	modem	modem	modem
navberk	ara çubuğu, boşluk çubuğu	barre espace	spacebar
bilindgo	hoparlör	haut-parleur	speaker
kaxeza/ê şefaf	saydam kağıt	papier transparent	transparent paper
vîdeoyî, nf	video, görüntü	vidéo	video

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE
Supplément du bulletin de liaison et d'information
N° C.P. : 65913 A.S.

106, rue La Fayette, 75010 Paris - France
Tel. : 00 33 (0)1 48 24 64 64
www.fikp.org
Directeur de la publication : **Reşo ZÎLAN**
Réalisation : **S. ILITCH & M. HASSAN**